

Martin Marko, 21 rokov, Šaľa

Veľký život

Na šiesty deň Boh stvoril raj. Pomenoval ho Rožňava.

Biblia: Genezis

Všetko má svoj koniec. Zhodou okolností sa všetky konce končia niekde za Revúcou.

Ferencz sa ráno prebudil, dlaňou si pošúchal červené oči. Hrubá duchna decentne zakrývala jeho komický pupok. Na stene tikali hodiny. Drichmal celé doobedie. Milka bude zase pičovať. Bytostne ho odpudzovalo otvoriť dvere a vstúpiť do kuchyne. Ale hlad bol hlad. Zabuchol oblok, obul si dreváky a v deravých trenkách sa vyšuchtal do kuchyne.

Milka v kvetinkovej šatovke umývala riad.

„Pán sa unúval vstať.“

„Drž hubu a radšej mi daj nažrať, bo som lačný.“ Ferencz odsunul stoličku a sadol si za skromný stôl. Stôl bol prehodený gumeným obrusom.

„Lačný? A z čoho? Celé dni len drichmeš a piješ pivo. Presne jak tvoj apa.“

„Môj apa bol poctivý pracovitý človek.“

„Preto sa upil na smrť,“ odvrkla mu.

„Taká bola doba.“

Milka vypla vodu, nahla sa nad sporák a hliníkovou naberačkou nabrala segedínskeho gulášu.

„Na!“ hodila mu tanier a vrátila sa späť k riadu.

„Kde je mäso? Ja som lačný.“

„Mäso?“ rozhodila rukami, „dones mi peňáže a bude mäso.“

„Peňáže...peňáže,“ šomral. „Všetky ste rovnaké. Sa nepamätáš, pred rokom som pracoval až v Brezne. A čo si stále hovorila? Ferencz, Ferencz, šanuj sa trochu, nelopot' sa stále s bedničkama. Odpočívaj trochu. Mne je smutno, keď si v Brezne. Tak teda odpočívam.“

„No vidíš, a teraz chcem peňáže.“

Ferencz Ďutko si s trucom nabral uvarenej kapusty a trochu knedle. Nemal chuť sa zjednávať a jedovať. Koniec – koncov, dala mu nažrať.

Milka doumývala riad. Z chladničky vybrala pivo a postavila ho pred manžela. Po zelenom skle stekali drobné slzy abstinentov. Otvorila ho o roh stola. Vrchnák sa zakotúlal za linku.

„Ferencz, budeme mať bábo.“

Štítil lest', pivo nebolo len tak. Uvarená kapusta sa zasekla na pol ceste medzi hltanom a žalúdkom. Pažravo chytil zelenú fľašu piva, zaklonil hlavu a logol si. Ohryzok len tak tancoval. Vlhký spodok piva buchol na stôl. Chrbtom dlane si utrel penu s pier.

„A to se mnú?“

„A s kým?“

„Ty povedz, napríklad s Ďurom. V Jednote si naňho vyval'ovala očiská. Pod strechou môjho apáka nebudem vychovávať pankharta. Čo by otec povedal, v hrobe sa bude obracať. Jaj Mila, vidíš čo si spôsobilá, zase sa zlostím.“

„Samozrejme, že s tebou. S inými som nespala už...už...už si ani nepamätám. Na daj si ešte piva.“

Ferencz si chlipol.

„Jak sa to stalo? Už dlho o tom vieš?“

„No normálne, nemal si gumu. Meškali mi krámy. Tuná som zbehla do Revúcej za tým ženským doktorom. A ten mi povedal, že čakáme decko.“

„Nech ťa ten hore ochraňuje, keď to neni moja krv.“

„Musíš sa vrátiť do Brezna a nájsť si prácu. Ináč pokapeme ako muče.“

„Jaj Mila, netlač na mňa. V koľkém si mesiaci?“

„V druhom.“

„A ja som si aj všimol, že si taká vypasenejšia. Ta som si myslel, že v noci žereš chladničku. A ty decko čakáš. No nič Mila,“ povzdychol si, „nič sa nedá robiť. Ideme do Bratislavy.“

„Do Bratislavy?“ zabešla slina Milke, veľké kukadlá sa jej ponorili do tváre.

„Ja chcem veľké peňaze, eurá. Žrať fajn jedlo.“ Sklonil pohľad na tanier segedínskeho gulášu. „A aj decko bude musieť niečo jesť, nemôže ťa stále cucat.“

Ferencz vyšiel na dvor, hodil sliepkam suché rožky. Pomedzi nohy sa mu obtrela sivá mačka- Žofia, zdvihla chvost a mňaukala. Prosebné ukazovala hlavou na prázdnu misku.

„Ešte aj ty chceš žrať. Vidiš Žofia, všetci mi len ujedajú z peňaženky. Budem mať decko. Ale čo ty o tom vieš.“ Do plechovej misky jej vyškriabal zvyšky mačacej konzervy.

Poobede sa situácia trocha ukludnila. Aj s Ferencza zosadol ťaživý tieň. Ved' aj on túži byť apa. Odovzdať žezlo rodu ďalej. Ale ako sa tak zahľadel na rozpadnutú strechu chyže, nemal toľko toho posúvať ďalej.

Ferencz obriadil dvor. Opláchol si tvár v umývadle. Obliekol sa do bielej blúzy. A štramácky si v špinavom zrkadle učesal vlasy.

„Milka moja drahá. Idem na jedno.“

Milka drahá, mohla len šúchať kolenami. Vedela, že manžela neudrží doma. Zapla si televíziu a na stolček si vyložila nohy.

Ferencz sa neunúval ponáhl'ať domov. Na štrkovú cestu mu svietil mesiac a teplé pouličné svetlo. V chyži sa už nesvietilo. Milka išla spať. Žofia sa krčila pri dverách, konzervu zožrala.

„Milaaa, som doma. Očuješ!“

V spálni sa rozsvietila malá nočná lampa. Ferencz sa dotackal k svojmu svätostánku. Bielu blúzu mal roztvorenú, trčali mu čierne zakrútené chlpy.

„Si hluchá?“ chytil sa zárubne a zažmúril na manželku v posteli. „Som domaaa.“

„Ty chuj, rozum si potratil cestou domov. Vybl'akuješ tu na celú ulicu. Pakuj na gauč, s ožranom nebudem spať.“

„S ožranom...ožranom, ja tu ožrana nevidím. Nie si rada, že ma vidíš?“

Ferencza vo vrecku tlačil zväzok kľúčov. Rozvalil sa na posteľ a v pálenkovom opojení zaspal.

Ráno sa Milka vystrojila, do dvoch kufrov zbalila svoje a manželove oblečenie. Ferenczovi sa bude v tej Bratislave stísať. Opúšťa apákov rodný dom. Nakrmil sliepky, Žofii hodil zvyšky segedínu. Mačke je jedno, čo žere, tá sa nest'ažuje. Susedom nakázal postrážiť sliepky. Ale tí sa na Ferencza vyprdlí. Suché rožky hodili svojim. Cigáni preliezli plot a podochnuté sliepky naložili na vlečku. Predali ich niekde pri ceste.

„Ferencz!“ vykrikla Milka pri nakladaní kufra do auta, „pomôž.“

„Sa ti to tam nemestí. Ukáž to sem.“ Ferencz otvoril kufor a vyhodil odtiaľ ženine topánky.

„Ty čo robíš?“ zohla sa po topánky.

„V Bratislave kúpime. Nebudeme jak sedláci. Nech vidia páni v meste, že aj my sa vieme obliecť. A teraz sadaj.“

Spoza bránky sa vynorila šedivá hlava susedy. V pletenom košíku niesla vajíčka. Pristavila sa pri červenej škodovke.

„Ale susedia, kamže, kamže.“

„Do Bratislavy teta,“ povedala Milka a sadla si do auta.

„Ježišmária,“ suseda zalomila rukami a starú hlavu obrátila k nebu. „Očula som, že tam ani kostoly nemajú. Vnučka tam študuje, viete. Hutorila, že to tam samý narkoman a cigáni tam na autách chodia. Hotová sodoma gomora.“

„Teta, a tuná čo máme.“ Ferencz sa vyklonil z auta, vlasy mal začesané a bielu blúzu zakasanú do nohavíc. „I tú Jednotu chcú zatvoriť. A potom čo. Do Revúcej sa budete teta

trepať, veď ste stará. A teraz uhnite lebo vás zablávim. A kto vás bude ratovať?“ Zabuchol dvere a naštartoval.

Ferenczov apa sa vyklonil z neba. Biele rúcho mu ovísalo na ramenách. Tu zbadal, že jeho syn opúšťa rodný kraj. Pochytila ho zlosť. Zlatý kalich hodil do mramorovej podlahy.

„Chuj nevďačný.“ Osopil sa.

„Ale Ferencz. Tu sme predsa v nebi,“ vľúdne mu dohovoriť Svätý Peter, pohladil ho po ramene. „Pán ma s nimi veľké plány.“

Ťažko bolo zabudnúť na otčinu. Tu sa len furt zlostil, aj pivo mali v tej Bratislave iné. Milka pracovala v butiky. Brucho jej rástlo. Ferencz v ubytovni degustoval lacné destiláty. Milka nosila peňáže. Ale Ferencz jej vždy vytrhol kabelu a prekutral peňaženku. Mrzko ju sotil na postel, vyzliekol gate a splnil si manželskú povinnosť. Apa vždy hovoril, že manželku treba pravidelne obšťaštnovať. Inak sa jej začnie za inými.

Do príbehu musí skočiť autor a upozorniť, že Ferencz si hľadal prácu. Ale tam ho nechceli. Niekde ho otravovali s maturitou. Tam zase bola piča šéfová. Vidíte sami, slušný človek to má v tomto štáte ťažké. Autor znova púšťa k slovu rozprávača.

Milka pracovala dlho no noci. Rakúsky šéf Emil ju neprestajne pozýval na kávu. Asi mal úchylku na tehotné ženy. Inak si to neviem vysvetliť. Milka milovala Ferencza. Aj keď bol planý.

„Nie je ti hanba?! Hniješ tu pred onou televíziou a necháš ženu zarábať peňáže. Veď keby ťa videli muži u nás doma, všetci by sa ti smiali.“

Ferenczovi sa pri pomyslení na domov natisli do očí slzy. A keby pred ním nestála Milka aj by ich pár vypadlo.

„A čo furt otravuješ.“ V jednej ruke držal ovládač a druhú mal obtočenú okolo plechovky piva. Pomaly ho sľkal. V priehľbinke na brade mu sedela horká kvapka. Farba tváre sa mu menila podľa televízora.

O pár dní Milke došla trepezlivosť a zavolala svojej mame. Stará teta sa dotrepala až Dolného Kubína. Zaklopala na dvere ubytovne a vtrhla manželom do života.

Ferencz ležal na gauči, rukami šmátral v teplákoch. Spomínal na mladícke časy, keď dievčatá v obci zháňali do stodoly. Aj Milku vystískal v pichľavom sene. Apákovi sa to nepáčilo. Mladých vyháňal palicou bujačiť dakde inde.

Milka nechala varenie a otvorila dvere.

„Mamo? Vy ste už došla? Tak friško?“ Začudovala sa.

„Aj ja ťa rada vidím. Zavolala si, tak ma tu máš. Kde máš toho svojho capa?“

Mama sa natískala do malej izbičky. Zložila si klobúk. V igelitke priniesla domáce jedlo. Predsa, nech deti jedia aj niečo poriadne. Ferenczovi vyschlo v papuli a celé telo sa mu stiahlo.

„Svokra moja milá, čo tu vy robíte? To v tem Kubíne nemáte čo na práci?“

„Kéžby sem nemala. Ty sa pochváľ. Milka mi volala, že má planého chlapa.“

Milka sa skryla za drobnú postavu svojej mami.

„Je to pravda Mila?“

Prikývla.

Ferencz štítil, že dňom pokoja odzvonilo. Tak sa zlostil na svoju Milu. Keď nepracuje je zle. Keď pracuje, tak rumázga, že jej chýba. Či nie sú ozaj ženy satanovo seme?

Mama vyložila z igelitky dózy. Pozrela sa, čo jej dcéra vyvára na sporáku.

„Dcéra moja milá,“ zalomila rukami, „či nevieš, že chlap má mať poriadne jedlo?“

Schytila hrniec a vyliala ho do koša. „Nič sa nebojte, už ma tu máte.“ Pozohrievala domáci obed a keď sa zo všetkého parilo, pozvala deti ku stolu.

„Ferencz, tu ma počúvaj. Chcel si ženu a decko, tak sa teraz staraj.“

„Ja viem mama.“ Z úst sa mu parilo.

„Pre pána Jána, tak pracuj.“

„Však sa pokúšam, ale...ale, tam chcú maturitu a inde je namyslený kokot. Ťažko je mamo.“

„Ťažko, ťažko. Kedy bolo ľahko. Tvoj apák by vedel rozprávať. Ale ako vidím, nie si z jeho fajty. Ďutkovci boli odjakživa v dedine pracanti.“

Ferencz sa zahľadel do taniera. Srdce mu búchalo hnevom. Apa síce pracoval ale pil. Pri všetkej počestnosti, Ferencz pije len pivo denne, to sa tak patrí.

„Dívaj čo som ti priniesla.“ Mať sa postavila a z kufru vytiahla čierny oblek. „Milkin apák sa v nem ženil. Skús si ho.“

V záujme rodinného pokoja si Ferencz neochotne natiahol oblek. Hlavne nech stará drží papuľu.

„Ukáž sa.“ Nadšená mať nemohla z neho strhnúť oči. „Milka, čo sem ti hutorila, hotový otec.“

Cap nebude nikdy koňom, i keď ho navlečiete do obleku. Stačí, že otvorí hubu. Ferencz si rozopol vrchný gombík na blúze.

„Nebola by škoda ho dať späť do kufra?“

Milka pritakala.

„Keď ho už máš, ukáž sa v meste. Očula som, že v Slovnafte stále niekoho hľadajú.“

Vlastne to nebol až taký zlý nápad. Ferencz si to premyslel, aspoň má možnosť opustiť tú babizňu.

„Na, tu máš na cestu.“ Mať mu vtisla do dlane päťdesiat eur. Ferencz si nastokol kalabčok a s pesničkou na perách sa pustil do mesta.

Od Slavína vial príjemný vánok. Ferencz v čiernom obleku nastúpil do červenej električky. Blúza sa mu lepila na chrbát a pod pazuchami pot kreslil mapy. Očami tancoval po odhalených ženských stehnách a výstrihoch. To sa v Revúcej nevidí.

„Ferencz? Ferencz Ďurko?“ Spozna chrbta, na druhom sedadle ho oslovil neznámy hlas.

Ferencz sa obzrel a nemohol uveriť vlastným očiam.

„Ďurko Kiš. Si to ty?“ Vstal a prisadol si ku krajanovi. „Svet je malý.“

„Čo tu robíš? V dedine hovorili, že sa zháňaš sa veľkým životom.“

Električka zastala a pár ľudí vystúpilo. Ďurko Kiš bol nastrojený v modrých montérkach, opálené ramená mal zašpinené od malty a cementu. Za opaskom mal zastoknutý žltý meter a ceruzky.

„Zháňam, zháňam.“ Mávol rukou. „Život je kurva, Ďurko.“

„Ty mi niečo hovor. Veď sa pozri na mňa. Bratislavčan si o mňa ani bicykel neopre. Ale na prácu sme im dobrí. Ale ty si vyfintný.“ Zasmial sa.

„Prácu si hľadám, ta do Slovnaftu idem a uvidím.“

„Ser na Slovnaft. Pod' ku nám, ku chlapom na stavbu. Opravujeme na mlynskej internáty, nech sa tam od zimy intelektuáli neposerú.“ Capol ho po ramene. Na obleku zostala biela machuľa. „Ferencz, pome to dakde zapit'.“

„Ja neviem...Milka bude hubovať.“

„A nech, kto u vás nosí gaty? Ty alebo Milka? He?“

V nohavičiach ho omínala päťdesiat eurovka. Musel mu dať za pravdu. I apa by mu prisvedčil.

Na najbližšej zastávke dvojica vystúpila a po chodníku si to zamierili priamo do šenku. Svet je malý. Gemerčan sa ani v tej Bratislave nestratí.

Ranné trolejbusy v Bratislave zväžali do Slovnaftu doobednú smenu. Muži smrdeli benzínom a lacným deodorantom. V kufríku si niesli šunkové lepeňáky. Ferencz a Ďurko sa po nočnom záťahu na Bratislavské šenky primiešali k robotníkom. Bolo niečo po šiestej a slnko nad Kamzíkom zapalovalo strechy vežiakov i tých pár kostolov.

Trolejbus zastal a Ferencz vyskočil pred ubytovňou. Ďurko mu ešte stihol zakričať.

„Drž sa, nech ťa tá mrcha nezlomí. Si chlap.“ Zakýval mu cez okno a trolejbus sa pohol. Ďurko vystúpil pri Mlynskej Doline, kde opravoval králikárne.

Ferencz si z hlavy sňal kalabčok a načiahol sa do vrecka. Odomkol dvere.

Milka sedela spolu s mamou za kuchynským stolom. Ženy vyskočili a zaplavili ho spfškou nadávok. Pripadal si akoby ho tľkli kameňmi.

„Preboha, ako to vyzeráš!“

„Kde si bol celú noc?“

„Zničil si apákov oblek!“

Milka a jej mama sa predbiehali, ktorá bude mať horúcejší jazyk. Ferencz mohol len kapitulovať, zdvihnúť bielu zastávku. Je pravda, že prejebal tých päťdesiat eur i apákov oblek dotrhal v kríkoch niekde pri Dunaji. Ale veď je predsa chlap. Či nie?

Svokra schytila svoju dcéru.

„Pod' moje zlato. Nenechám ťa tu s týmto hovädom.“ Starenka vyviedla Milku z ubytovne. Milka sa len smutne obzrela.

Mama si odvieďla dcéru k sebe do Kubína. Tam jej nájde poriadnyho chlapa. A nie takého planého ožrana.

Ferencz zostal sám ako malíček. Zablúdil do chladničky a vytiahol si džina v zelenom skle. Konečne mal pokoj.

Gemerské gravitačné pole neustále priťahuje svoje potratené kométy. Na pár mesiacov či rokov sa možno stratia do cudzej galaxie ale Gemer si ich zavolá späť.

Ferencz pricestoval do rodného domu: bez peňazí a Milky. Susedia v šenku vyprávali, že to ten náš Ferencz išou okúsiť veľký život a vrátil sa s holou riťou.

Cigáni mu rozkradli sliepky a aj Žofia ušla s kocúrom. Všetci odišli od Ferencza. Zostala mu len deravá chyža.

Pochytil ho smútok. Možno nemal byť taký prchký. Ale už to je jedno. Mávol nad tým rukou. Vymietol kuchyňu od pavučín, okenou vyleštil okná a aj dvor spratal. Žofii nalial do misky mlieka, reku ešte sa môže vrátiť.

Večer sa Ferencz postavil na stolček a cez veľké uši si pretiahol lano, na ktorom apák zvykol uväzovať hovädá. Ubehlo tridsať rokov a lano opäť skončilo na krku vola.

Mesiac si pekne svietil, psy naň štekali a pri doznievajúcich tónoch spevu Ferencz odkopol stolček.

Nohami metal akoby mal pod sebou horúce kamene. Ráno sa pristavila Žofia a napila sa mlieka.

Ferencz sa v bielom rúchu prechádzal po mramorovej podlahe. Chlad mu mrazil holé chodidlá. Tu zbadal, že na konci chodby sedí apa a pije dobrého vína.

„Apa.“

Apa sa postavil a miesto zvitania, strelil synovi facku.

„A to za čo?“ Schytil si líce.

„Lebo si chuj. Išou si hľadať raj a tuná pod nosom si mal jedon. Len sa pozri.“

Ferencz a apa sa vyklonili z oblaku. Pod nimi sa pýšila Revúca, Rožňava, Brezno a Kubín. Ferencz by prisahal, že aj Tatry videl.

„Apa, ale teraz som v nebi.“

„Syn môj milý, ty už si v nebi bol.“

Sadli si na mramorovú lavicu a spomínali na Gemer.